

LIETUVOS BANKO FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS

Gyvybės draudimo įmonių
vadovams

Nr.

Pagal adresatų sąrašą

DĖL PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS GYVYBĖS DRAUDIMO SEKTORIUJE

Lietuvos bankas, siekdamas nustatyti ir įvertinti gyvybės draudimo įmonių (GDĮ) sektoriaus pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) riziką, atliko GDĮ Lietuvos bankui pateiktų duomenų bei informacijos analizę (ataskaitinis duomenų laikotarpis – nuo 2021 m. sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Atliktos analizės rezultatai buvo pristatyti GDĮ atstovams 2022 m. trečiąjį ketvirtį vykusiame atitikties susitikime.

Šiuo raštu atkreipiame GDĮ vadovų dėmesį į Lietuvos banko atliktos PPTF rizikos vertinimo analizės rezultatus ir į tai, kad vykdydamos veiklą GDĮ turėtų užtikrinti, jog PPTF rizika yra tinkamai nustatoma, vertinama ir imamasi tinkamų ir proporcingų priemonių šiai rizikai valdyti.

Dėl tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimo

Atsižvelgiant į tai, kad Rusija 2022 m. vasario 24 d. pradėjo karą prieš Ukrainą ir jos gyventojus, bei į Europos Sąjungos ir jos sąjungininkų griežtinamas ir įtvirtinamas sankcijas ir ribojamąsias priemones, skirtas Rusijos Federacijai, Baltarusijos Respublikai ir (arba) susijusiems subjektams, GDĮ svarbu atkreipti dėmesį į tinkamą vidaus kontrolės procedūrų, susijusių su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, nustatymą. GDĮ privalo užtikrinti, kad jų taikomos priemonės ne tik formaliai atitiktų teisės aktų reikalavimus, bet ir būtų pritaikytos naujausių tarptautinių sankcijų turiniui. GDĮ turėtų nuolat vertinti tarptautinėms sankcijoms įgyvendinti naudojamų sistemų, duomenų bazių ir (arba) kitų priemonių efektyvumą, paskirtų žmoniškųjų ir kitų išteklių pakankamumą, taip pat privalo užtikrinti, kad sankcionuoti subjektai nepasinaudotų GDĮ teikiamomis finansinėmis paslaugomis. Atsižvelgiant į geopolitinę situaciją regione, akcentuotina, kad GDĮ turėtų skirti ypatingą dėmesį tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių tinkamam įgyvendinimui bei privalo nustatyti atitinkamą vidaus politiką ir vidaus kontrolės procedūras, susijusias su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (PPTFPĮ) 29 straipsnio 1 punkto 4 papunktyje.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad Europos Sąjungos taikomos ribojamosios priemonės apima ekonomines ir (arba) sektorines sankcijas tam tikroms teritorijoms ir (arba) ekonomikos sektoriams, todėl užmegzdamos naujus dalykinius santykius, taip pat vykdydamos kliento sandorių ir (arba) operacijų stebėseną GDĮ turėtų atkreipti itin didelį dėmesį į sandorius (operacijas) ir (arba) klientus, partnerius, klientų klientus, (galimai) susijusius su sankcionuotomis teritorijomis ar ekonomikos sektoriais. Papildomai rekomenduojame susipažinti su Lietuvos banko parengta tarptautinių sankcijų įgyvendinimo finansų įstaigose apžvalga, kurioje nurodomi gerosios praktikos pavyzdžiai bei atvejai, kada tarptautinėms sankcijoms įgyvendinti taikomos priemonės turėtų būti tobulintinos¹.

¹ Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo finansų įstaigose apžvalga,
https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/37713_0671b8ecccc87f8d9804010160b4cf19.pdf

Dėl politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų

Europos bankininkystės institucijos 2021 m. kovo 1 d. gairėse pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksmų, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, kuriomis panaikinamos ir pakeičiamos Gairės JC/2017/37², (toliau – EBI rizikos veiksmų gairės) įtvirtinta, jog tai, kad klientas, kliento naudos gavėjas, draudimo išmokos gavėjas arba draudimo išmokos gavėjo naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo (PEP), yra laikytina PPTF riziką didinančiu veiksniu. Atlikus GDĮ pateiktų duomenų ir informacijos analizę, pažymėtina, kad 2021 m. sektoriuje išaugo PEP klientų skaičius bei PEP klientų apyvarta. Remiantis Finansinių veiksmų darbo grupės kovai su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu (angl. *Financial Action Task Force*) rekomendacijomis, didelis dėmesys turėtų būti atkreiptas į PEP klientus nerezidentus, kurie yra siejami su didesne PPTF rizika³. Pabrėžtina, jog, augant PEP klientų skaičiui, GDĮ turėtų imtis atitinkamų priemonių, kad užtikrintų PPTFPĮ 14 straipsnio 3 dalies reikalavimus. PEP klientams turėtų būti taikomos sustiprinto kliento tapatybės nustatymo priemonės (turto ir (arba) lėšų kilmės nustatymas, vyresniojo vadovo pritarimas, sustiprinta nuolatinė dalykinių santykių stebėseną, kt.), ypač atkreipiant dėmesį į PEP klientus nerezidentus. Pažymėtina, kad PEP klientai nerezidentai yra susiję su didesne PPTF rizika, kadangi GDĮ gali būti sudėtinga gauti išsamią ir patikimą informaciją apie tokių asmenų užimamas viešąsias pareigas, lėšų ir turto šaltinius, įvertinti, ar gaunamos lėšos atitinka užimamą poziciją.

Dėl investicinio gyvybės draudimo

2021 m. didelę dalį GDĮ sektoriaus produktų pagal įmokų vertę sudarė investicinis gyvybės draudimas. Atkreiptinas dėmesys, kad investicinis gyvybės draudimas dėl didesnio produkto lankstumo bei galimybės įnešti didesnę lėšų sumą gali kelti didesnę pinigų plovimo riziką. Remdamosi 2021 m. kovo 3 d. EBI nuomone dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, su kuria susiduria Europos Sąjungos finansų sektorius (toliau – EBI nuomonė dėl PPTF rizikos), GDĮ turėtų vertinti tokius PPTF riziką didinančius veiksmus, kaip padidėję kliento investiciniai įnašai, kliento suinteresuotumas draudimo sutarties nutraukimu, o ne ilgalaikiais investicijų rezultatais⁴.

Dėl vidaus kontrolės priemonių PPTF prevencijos srityje

Vertinant GDĮ pateiktą informaciją apie kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos priemones, pastebėta, kad nors 2021 m. sektoriuje augo vidinių tyrimų skaičius, tačiau sektoriaus pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skaičius ir toliau išlieka itin mažas. GDĮ ir toliau turėtų vertinti taikomų kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos procesų veiksmingumą bei efektyvumą ir įsitikinti, ar nustatyti stebėsenos scenarijai tinkamai pritaikyti klientų vykdomos veiklos kontrolei.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos bankas 2022 m. paskelbė Nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų (sandorių) stebėsenos apžvalgą⁵, kurioje apžvelgiami galimi dalykinių santykių stebėsenos sprendimai didesnės PPTF rizikos atvejais, automatinės stebėsenos sistemos sugeneruotų įspėjimų peržiūros ir išsamesnių vidaus tyrimų vykdymo proceso geroji praktika bei pavyzdžiai.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad GDĮ, nustatydamas ir vertindamas PPTF rizikas, su kuriomis susiduria (gali susidurti), turėtų atsižvelgti į Lietuvos Respublikos nacionalinio PPTF rizikos vertinimo⁶ (toliau – NRV) ir 2022 m. spalio 27 d. Europos Komisijos paskelbto PPTF rizikos vertinimo Europos Sąjungos mastu rezultatus⁷.

² EBI rizikos veiksmų gairės, [Guidelines ML TF Risk Factors LT.pdf \(europa.eu\)](https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf).

³ FATF rekomendacija dėl PEP klientų, [FATF GUIDANCE \(fatf-gafi.org\)](https://www.fatf-gafi.org/).

⁴ 2021 m. Europos bankininkystės institucijos nuomonė dėl PPTF rizikų, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf.

⁵ Nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų (sandorių) stebėsenos apžvalga, https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/34828_5fad34d9063f96ba03fa46886cca74f7.pdf.

⁶ Lietuvos Respublikos nacionalinio PPTF rizikos vertinimo ataskaita, 2020 m., https://www.fntt.lt/data/public/uploads/2020/05/final-nra_lt_v3.pdf.

⁷ Europos Komisijos atlikto PPTF rizikos vertinimo 2022 m. spalio 27 d. ataskaita, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>.

Dėl darbuotojų, atsakingų už PPTF prevencijos reikalavimų įgyvendinimą, mokymų ir kompetencijų

EBI rizikos veiksmų gairėse įtvirtinta, kad finansų įstaigos turėtų užtikrinti, jog už PPTF prevenciją atsakingi darbuotojai dalyvautų mokymuose, tokiu būdu didinant atsakingų specialistų kompetenciją PPTF prevencijos srityje. GDĮ ypač turėtų atkreipti dėmesį į darbuotojų žinių ir kompetencijos atnaujinimą, kvalifikacijos kėlimą, kaip tai įtvirtinta Finansų rinkos dalyviams skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2015 m. vasario 12 d. nutarimu Nr. 03-17 „Dėl Finansų rinkos dalyviams skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui, patvirtinimo“, 16 punkte.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos banko mokymus aktualiomis PPTF prevencijos temomis rengia VšĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras⁸. Lietuvos bankas taip pat reguliariai organizuoja atitikties specialistų susitikimus, kuriuose pristatoma informacija apie sektoriams aktualias PPTF rizikas, teisėkūros naujoves ir kiti svarbūs klausimai. Lietuvos bankas tikisi, kad GDĮ vadovai užtikrins, jog už PPTF prevenciją atsakingi GDĮ darbuotojai aktyviai dalyvaus Lietuvos banko rengiamuose atitikties susitikimuose ir kituose mokymuose.

Atsižvelgdami į Lietuvos banko atliktos GDĮ duomenų analizės rezultatus, NRV rezultatus, EBI nuomonę dėl PPTF rizikos, su kuria susiduria Europos Sąjungos finansų sektorius, pažymime, kad GDĮ, įgyvendindamos PPTFPĮ reikalavimus, siekdamos tinkamai valdyti PPTF riziką, turėtų stiprinti vidaus kontrolės procedūras ir priemones, susijusias su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, vertinti gyvybės draudimo produktų keliamą riziką ir užtikrinti teisės aktų reikalavimus, susijusius su PEP klientų nustatymu. Lietuvos bankas pažymi, kad nors GDĮ sektoriui kylanti pinigų plovimo grėsmė NRV įvertinta kaip vidutinė, o teroristų finansavimo grėsmė kaip žema, NRV nurodytos PPTF rizikos tebėra aktualios, todėl Lietuvos bankas ir toliau ragina į jas atsižvelgti bei imtis priemonių, padedančių šias rizikas tinkamai nustatyti, vertinti ir valdyti.

⁸ Daugiau informacijos apie VšĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro organizuojamus mokymus galima rasti interneto svetainėje <https://amlcenter.lt/mokymai-ir-renginiai/>.